

MAIDEU, Raimon [textos]; MOLAS, Oriol [fotografies]: *Ripoll, una visió contemporània*. Ripoll: Ajuntament de Ripoll, 2006.

MARZO, José Luis [ed.]: *V Workshop in G/MPLS Networks*. Girona: Documenta Universitaria, 2006. 216 p.

MORENTE, Imma: *Los pasajes del viento*. Girona: Papers on Demand, 2006. 90 p.

MUNSO i PRATS, Narcís: *Natura m'atura*. Girona: CCG Edicions, 2006. 142 p.

PI, Marta; PUIG, Anna Maria; ILLA, Estela: *El cap de Creus: Cadaqués, el Port de la Selva, Roses, la Selva de Mar*. Girona: Diputació de Girona, 2006. 181 p.

PIÑERO, Albert; RUBERT, Pau [coords.]; BALCELLS, Mercè [et al.]: *Antologia de textos i exercicis per a la filosofia a batxillerat*. Girona: Documenta Universitaria, 2006. 320 p.

PINTANEL, Mònica; CAPDEVILA, Lluís; NIÑEROLA, Jordi: *Antologia de la actividad física y salud: Guía práctica*. Girona: Documenta Universitaria, 2006. 117 p.

PLANELLAS-WITZSCH, Mark: *Un nou cercle virtuós: Ciutadania catalana per a un planeta cooperatiu*. Girona: CCG Edicions / Societat Cooperativa Delta, 2006. 164 p.

PLATAFORMA PER A LA VEGUERIA DE L'ALT TER: *Per què volem la vegueria de l'Alt Ter?* Capellades: La Plataforma / Romanyà / Valls, 2006. 245 p.

ROIG GARCIA, Josep; MERINO PALOMAR, Purificación; BARDI SEGUI, Joan: *De la Residència a hospital d'alt nivell: 50 anys de l'Hospital Dr. Josep Trueta de Girona (1956-2006)*. Girona: Generalitat de Catalunya, 2006. 214 p.

S. CARRERA, Jordi: *Silencis: Una nova mirada a Josafat*. Girona: CCG Edicions, 2006. 96 p.

SALMERON, Thierry: *De la vision de l'âne, a la vision divine: Ce qui vous était caché*. Mas de Estelloses (Camelas)/Girona: Editions de l'Homme Vrai/Gráficas Alzamora, 2006. 148 p.

Història i mite al comtat de Besalú

BOTO VARELA, Gerardo (coordinador).

Relíquies i arquitectura monàstica a Besalú.

Col·lecció Comtal, 2. Ajuntament de Besalú, 2006.

Com un dels actes de commemoració del mil·lenari de la consagració del temple abacial de Sant Pere de Besalú, el 23 de setembre de 2003 l'Ajuntament de la població va organitzar en col·laboració amb l'Institut de Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona un petit cicle de conferències. A causa del seu interès, aquelles aportacions han estat ara recollides en aquesta publicació monogràfica, que constitueix el segon títol de la Col·lecció Comtal, destinada a donar sortida als estudis d'àmbit local.

El conjunt està format per quatre articles, complementaris entre si, que tenen com a nexa comú un fet transcendental en la història de Besalú: la creació del seu comtat i la intenció de convertir la població en un important centre polític i religiós. És una història de connotacions mítiques que té com a protagonistes els dos grans comtes de Besalú, Miró Bonfill i Bernat Tallaferró, i que inclou la fundació del monestir de Sant Pere i el priorat de Sant Miquel i Sant Genís (després Santa Maria), el darrer dels

quals es va aconseguir, durant molt poc temps, que fos seu episcopal.

En els articles de Josep Maria Salrach i de Gerardo Boto, des de perspectives més històriques —el primer— o més artístiques —el segon—, es fa una nova interpretació, molt suggestiva, de com Miró Bonfill va aconseguir les relíquies dels màrtirs d'Agen, sant Prim i sant Felicià, arribades el 978 al monestir de Sant Pere, en un episodi en què intervenen personatges com el comte de Barcelona Borrell II i Gelbert d'Orlhac, que posteriorment va ser papa amb el nom de Silvestre II, l'origen del qual se situa en el monestir de l'Alvèrnia de Sant Pere de Bèlhuac (actualment conegut amb el nom francès de Beaulieu).

Aquests fets, que avui podrien semblar anecdòtics, s'han de contemplar des d'una òptica medieval, en un moment en què el cristianisme arrelava amb força a les nostres terres i en què les relíquies servien per lligar materialment la fe amb els llocs i les restes de persones. En aquest context, la intenció política i religiosa del comte era aconseguir que Besalú es convertís en un centre d'atracció de persones d'un ampli territori per aconseguir, d'aquesta manera, una major prosperitat econòmica per al comtat. Un dels resultats d'aquesta política el podem veure vint-i-cinc anys després de l'arribada de les relíquies

amb la consagració del monestir en temps de Bernat Tallaferró, el qual, anys més tard, va aconseguir del papat que s'instituis el bisbat de Besalú amb relíquies de la Vera Creu. La puixança es va veure truncada, però, amb la mort d'aquest comte i la dependència cada vegada més gran del comtat de Barcelona. El vessant més ideològic de les relíquies el podem trobar d'alguna manera reflectit en l'article de Joan Valero sobre l'art i la devoció a l'època baixmedieval, tot i que transcendeix els límits del període fundacional.

Per completar el marc, resulta molt interessant la hipòtesi de desenvolupament urbanístic medieval de la població proposada per Jordi Sagrera i Marc Sureda a partir de les excavacions dutes a terme als sectors de la Devesa, Can Marcial i la zona de Santa Maria: els autors fan precisions sobre les muralles altmedievales, el castell comtal, la seva capella i com aquesta es va convertir en església del priorat de Sant Miquel i Sant Genís, i més tard en l'església de Santa Maria, actualment en ruïnes. El coneixement de l'evolució urbanística resta encara incomplet, però es comencen a materialitzar i fixar els límits dels mites i les cròniques medievals.

La impressió final, després de la lectura dels diferents estudis, és que els actes del mil·lenari han estat ben aprofitats, per part de l'Ajun-

tament de Besalú i l'Institut de Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona, per promoure un avanç rigorós en la renovació i l'aprofundiment del coneixement històric del passat comtal de la vila. Sense pretendre en cap cas ser definitius, aquests quatre articles, acompanyats d'un recull bibliogràfic extens i complet realitzat per Nazaret Gallego, conviden a ser continuats.

Àngel Bosch Lloret

Un «llibre de sants» sobre un tren

CLARA, Josep.

Història gràfica del tren de Barcelona a Sant Joan de les Abadesses.

Quaderns de les Set Sivelles.
CCG Edicions.
Girona, 2005.
228 pàgines

L'edició del nou llibre coincidí oportunament amb el 125è aniversari de l'arribada del tren a Ripoll i a Sant Joan de les Abadesses. El 1880 s'havia inaugurat el traçat complet de la línia, que, partint de Granollers —anys després s'amplià el recorregut fins a Barcelona—, passava per Vic, Ripoll i Sant Joan i finia al carregador de Toralles, prop de les mines de Surroca i Ogassa, ja que la fita principal del tren fou donar sortida al carbó d'aquestes

mines. El servei fins a aquest carregador final va ser abandonat el 1967, amb el tancament de les mines. I el 1980, any del centenari precisament, es va suspendre el servei del tram Ripoll-Sant Joan per culpa del mal estat de la via.

El llibre compleix perfectament el propòsit exposat per l'autor en la introducció de ser divulgador, que entri sobretot pel ulls i que defugí de l'abús de dades tècniques. Com el seu títol indica, és «un llibre de sants» que aplega un gran nombre d'imatges i documents antics i actuals (bon nombre de fotografies són fetes pel mateix Clara). L'abundor d'imatges i documents aplegats, l'autor els agrupa per capítols que comprenen des de la construcció, el recorregut, les estacions, les locomotores i automotors, fins als usuaris i treballadors; també hi tenen capítol propi accidents i contratemps, la supressió i l'abandó subsegüent del tram Ripoll-Sant Joan i, per últim, un capítol de millores que s'han anat introduint a la línia.

Davant de cada capítol una sola pàgina de text

introdueix el lector en la contemplació de les successives il·lustracions. I cada capítol també ve precedit d'un breu i bell text literari adient a la matèria que s'hi tracta, cada text triat d'un escriptor diferent.

Per detallar-ne un, el capítol de les estacions amb una trentena de fotografies dóna una visió ben completa de l'arquitectura i les dimensions de l'estació de cada poble: de les dotze del tram servit en la primera etapa de la línia —de Granollers a Sant Joan— i de les altres sis posades en funcionament el 1886 quan s'annexionà a la línia el tram Barcelona (estació del Nord) —Granollers.

El capítol de locomotores ofereix una bona col·lecció de fotos de les de vapor que cobrien el recorregut el primer terç del segle XX, i de les màquines elèctriques que des del 1928, any de l'electrificació de la línia, fins avui s'han anat succeint en el servei. El text literari seleccionat per a aquest capítol és de Narcís Coma, escrit el 1932: «Després de dinar [...] l'anada amb auto a Sant Joan, on veieren el tren elèctric [...] Hauríem, però, preferit que haguessin vist un tren de càrrega amb màquina de vapor».

Un traçat gens fàcil com el d'aquest ferrocarril exigia la construcció de grans desmunts, terraplens, ponts i túnels. Esteve Suñol el 1880 ja escriví aquest parà-

graf que figura a l'inici del capítol: «Fins avui les corbes de curt radi semblava que repugnaven al camí de ferro; avui aquest segueix sens perill totes les sinuositats d'un riu. Així arriba a Ripoll per immensos terraplens corbos, per foradades fins de doble corvatura, per desmunts que espanten». Em permeto remarcar, dins dels capítols «Característiques tècniques» i «Recorregut», unes quantes fotografies dels primitius ponts de ferro, autèntiques obres d'enginyeria del darrer terç del segle XIX, construïts per la Maquinista Terrestre y Marítima, necessaris per salvar tots els accidents geogràfics: el pont sobre el riu Congost de 202 metres i gran alçada, el que travessa el Ter de set trams i 146 metres, de 132 el del riu Parets, un altre de 124 metres a Sant Quirze, etc. Majoritàriament ja han estat substituïts per altres també de ferro.

El llibre és recomanable no només per a amics del ferrocarril o per a estudiosos de l'arqueologia industrial, ni que sigui conservada en fotografies, sinó també per a tots aquells que vulguin seguir amb els ulls el procés evolutiu d'una important línia de tren, important econòmicament i social, que el 1984 va superar l'amenaça de ser suprimida totalment del sistema de comunicacions ferroviàries.

Pere Joan Sureda